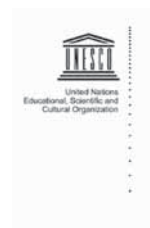

مبارزه با انتقال غیرقانونی اموال فرهنگی

دفتر منطقه ای یونسکو در تهران

نشانی: جمهوری اسلامی ایران، تهران، میدان دربند، مجموعه سعدآباد، ساختمان بهمن، کد پستی: ۱۹۸۹۴

تلفن: ۹۸-۲۱-۲۲۷۵۱۳۱۵-۱۷

نمابر: ۹۸-۲۱-۲۲۷۵۱۳۱۸

وبگاه: <http://www.unesco.org>

پست الکترونیک: Tehran@unesco.org

مبارزه با انتقال غیرقانونی اموال فرهنگی

ترجمه: افسانه وثوق روحانی

ویرایش: دکتر فرزین فردانش، استادیار دانشگاه شهید بهشتی

طراحی جلد و نظارت چاپ: هوتن امین الهی

چاپ: تهران، جمهوری اسلامی ایران

چاپ اول: ۱۳۸۹. ش. / ۲۰۱۰ م.

مسئولیت نظرها و وقایع و شیوه ارائه آن‌ها در این کتاب با نویسنده است و الزاماً نظر یونسکو نبوده، تعهدی برای یونسکو ایجاد نمی‌نماید. ذکر اعلام و شیوه ارائه مطالب در سرتاسر این نشریه به هیچ روی به منزله بیان نظر یونسکو در خصوص وضع قانونی هیچ کشور، قلمرو، شهر، یا مسئولین آن، یا در مورد حدود و ثغور یا مرزهای آن نیست. تکثیر این نشریه به شرط ذکر صحیح منبع و ارسال نسخ مربوط به یونسکو مجاز است.

فهرست مطالب

۵	دیباچه.....
۷	کنوانسیون در خصوص شیوه‌های مناسب برای ممانعت و جلوگیری از ورود، صدور و انتقال غیرقانونی مالکیت آثار فرهنگی ..
۱۷	کنوانسیون یونیدروا در خصوص اشیای فرهنگی مسروقه یا غیرقانونی صادر شده ..
۱۹	فصل اول- شمول و تعاریف.....
۱۹	فصل دوم- استرداد اشیای فرهنگی مسروقه ..
۲۱	فصل سوم- بازگرداندن اشیای فرهنگی غیرقانونی صادر شده.....
۲۳	فصل چهارم- مقررات کلی.....
۲۴	فصل پنجم- مقررات نهایی ..
۲۷	ضمیمه ..
۲۹	یادداشت اطلاعاتی یونسکو ..
۳۰	الف) وجوه سیاسی ..
۳۰	(۱) فلسفه: ..
۳۱	(۲) بررسی جهت تأیید: ..
۳۱	(۳) منافع محافظت شده: ..
۳۱	(۴) ماهیت قانونی: ..
۳۲	ب) جنبه‌های اجرایی ..
۳۲	(۱) اهداف و حدود ..
۳۳	(۲) موارد شمول ..
۳۳	(۳) چگونگی اعلام ادعای استرداد ..
۳۴	(۴) شخصیت‌های حقیقی و حقوقی مدعی استرداد شیء ..
۳۴	(۵) محدودیت زمانی ادعای استرداد ..
۳۵	(۶) بی‌آمدها برای دارنده شیء چنانچه شرایط استرداد شیء طبق کنوانسیون‌ها محقق شود ..

دیباجه

خرید و فروش اموال فرهنگی، تجارتی مهم، بین‌المللی و رو به فزونی است. این تجارت قانونی نشان دهنده ارزش و قدر فرهنگ و صور هنری است. اما متأسفانه علاوه بر این تجارت قانونی، قاچاق و انتقال غیرقانونی این اموال هم در جهان رو به فزونی دارد.

همگان از دزدی، سرقت، غارت و ورود و صدور غیرقانونی اموال فرهنگی آگاه‌اند. موزه‌ها، مجموعه‌های عمومی و خصوصی، صاحبان قانونی این اموال، بناهای مذهبی و موسسات فرهنگی و باستانشناسی در سراسر جهان از گزند این اعمال مصون نیستند. مجرمان متناسب با امکانات و انگیزه‌های خود دست به عملیات دشواری برای سرقت اشیای می‌زنند و سپس مستقیم یا غیر مستقیم آن‌ها را به کشورهایی صادر می‌کنند که بتوانند آن‌ها را به قیمتی گزاف به خریداران علاقه‌مند بفروشند.

در این نشریه برگردان فارسی دو سند قانونی مکمل بین‌المللی آمده است که هر دو به مبارزه با انتقال غیرقانونی اموال فرهنگی کمک می‌کنند، یکی کنوانسیون در خصوص شیوه‌های مناسب برای ممانعت و جلوگیری از ورود، صدور و انتقال مالکیت غیرقانونی اثر فرهنگی (۱۹۷۰) و دیگری کنوانسیون یونیدروا در خصوص اشیای فرهنگی مسروقه یا غیرقانونی صادر شده (۱۹۹۵). در پایان این کتابچه، برگردان فارسی سند اطلاعاتی دیگری آمده است که توسط یونسکو و در تکمیل مفاد این دو کنوانسیون تدوین شده است.

یونسکو از تلاش سرکار خانم افسانه وثوق روحانی برای ترجمه این متون سپاسگزاری می‌کند.

امیدوارم این نشریه موجب تقویت کوشش‌های ملی برای مبارزه با انتقال غیرقانونی اموال غیر قابل جایگزین فرهنگی شود.

چونلی هان

نماینده و رئیس

دفتر منطقه‌ای یونسکو در تهران

برای

افغانستان، جمهوری اسلامی ایران، پاکستان و ترکمنستان

کنوانسیون در خصوص شیوه‌های مناسب برای ممانعت و جلوگیری از ورود،
صدور و انتقال غیرقانونی مالکیت آثار فرهنگی

کنوانسیون در خصوص شیوه‌های مناسب برای ممانعت و جلوگیری از ورود، صدور و انتقال غیرقانونی مالکیت اثر فرهنگی مصوب چهارده نوامبر یکهزار و نهصد و هفتاد^۱

همایش عمومی سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو) در شانزدهمین اجلاس مورخ دوازدهم اکتبر تا چهاردهم نوامبر سال یکهزار و نهصد و هفتاد که در پاریس برگزار شد؛
با یادآوری اهمیت مفاد بیانیه اصول همکاری فرهنگی بین‌المللی مصوب چهاردهمین اجلاس همایش عمومی؛

با توجه به آن که تبادل اثر فرهنگی میان ملت‌ها به نیت علمی، فرهنگی و تربیتی آگاهی از تمدن نوع بشر را افزایش می‌دهد، به زندگی فرهنگی همه مردمان غنا می‌بخشد و احترام و شناخت ارزش‌های متقابل بین همه ملت‌ها را به بار می‌آورد؛

با توجه به آن که اثر فرهنگی یکی از عناصر اساسی تمدن و فرهنگ ملت هاست و ارزش حقیقی آن را تنها با آگاهی هرچه کامل‌تر از منشاء، و بستر تاریخی و محیطی آن می‌توان درک کرد؛

با توجه به آن که هر کشور موظف است میراث فرهنگی موجود در قلمرو خود را در برابر خطرات سرقت، کاوش‌های پنهانی و صدور غیرقانونی محافظت کند؛

با توجه به آن که برای اجتناب از این خطرات ضرورت دارد که هر کشور نسبت به الزام‌های اخلاقی و رعایت احترام میراث فرهنگی خود و کلیه ملت‌ها بیش از پیش هوشیار باشد؛

با توجه به آن که نهادهای فرهنگی، موزه‌ها، کتابخانه‌ها و بایگانی‌ها باید تضمین کنند که مجموعه‌های آن‌ها مطابق با اصول اخلاقی مورد تأیید جهانی بنا نهاده شود؛

با توجه به آن که ورود، صدور و انتقال غیرقانونی مالکیت اثر فرهنگی مانعی بر سر راه تفاهم متقابل ملت‌هاست و ترویج این تفاهم یکی از وظایف یونسکو است و در کنوانسیون‌های بین‌المللی در این خصوص به کشورهای ذی نفع توصیه شده است؛

با توجه به آن که محافظت از میراث فرهنگی تنها هنگامی مؤثر خواهد بود که با همکاری تنگاتنگ میان کشورها هم در سطح ملی و هم بین‌المللی سازماندهی شود؛

با توجه به آن که همایش عمومی یونسکو قبلاً توصیه نامه‌ای را در سال ۱۹۶۴ در این باره تصویب کرده است؛

^۱ این کنوانسیون در قالب قانونی مشتمل بر یک ماده و متن کنوانسیون ضمیمه در مورخ ۱۳۵۳/۸/۱ به تصویب مجلس سنا و در هفتم آذرماه یکهزار و سیصد و پنجاه و سه شمسی به تصویب مجلس شورای ملی رسیده است.

با پیشنهادهای دیگری که پیش از این در مورد اتخاذ شیوه‌های مناسب برای ممانعت و جلوگیری از ورود، صدور، و انتقال غیرقانونی مالکیت اثر فرهنگی، موضوع بند ۱۹ دستور کار اجلاس همایش عمومی دریافت کرده است؛

پس از اتخاذ تصمیم در پانزدهمین اجلاس مبنی بر آن که این مسئله موضوع یک کنوانسیون بین‌المللی باشد؛

این کنوانسیون را در چهاردهم نوامبر یکهزار و نهصد و هفتاد تصویب می‌نماید.

ماده ۱

به لحاظ موضوع این کنوانسیون، عبارت «اثر فرهنگی» به معنای اثری با موضوع مذهبی یا غیر مذهبی است که اهمیت آن از دیدگاه باستانشناسی ماقبل تاریخ، تاریخی، ادبی، هنری یا علمی توسط هر کشور دقیقاً مشخص شده و از انواع زیر باشد:

الف- مجموعه‌ها و نمونه‌های نادر جانوری، گیاهی، معدنی، کالبدی و اشیای واجد اهمیت دیرین شناختی؛

ب- آثار مربوط به تاریخ، از جمله تاریخ علوم و فنون، تاریخ نظامی و اجتماعی، زندگی رهبران، اندیشمندان، دانشمندان، هنرمندان و رویدادهای حائز اهمیت ملی؛

ج- دستاوردهای کاوش‌های (قانونی یا پنهانی) باستان شناسانه و یافته‌های باستانشناختی؛

د- اجزای جدا شده از بناهای تاریخی یا هنری یا محوطه‌های تاریخی؛
ه- اشیای عتیقه با قدمت بیش از یکصد سال نظیر کتیبه‌ها، سکه‌ها و مهرهای کنده کاری شده؛
و- اشیای حائز اهمیت قوم شناختی.

ز- اثری که واجد اهمیت هنری است، مانند:

۱) هر نوع تصویر، نقاشی و طرحی که تماماً با دست بر روی هر نوع زمینه و با هر نوع ماده‌ای

کشیده شده باشد (به استثنای طرح‌های صنعتی و اشیای تولیدی که تزیین دستی شده اند)؛

۲) اصل آثار هنر پیکرتراشی از هر نوع ماده؛

۳) اصل آثار کنده کاری، مهرها، و چاپ‌های سنگی؛

۴) اصل آثار هنری معرق و هم آرایی از هر ماده.

ح- نسخ خطی نایاب و کتب اوایل صنعت چاپ، کتب قدیمی، اسناد و نشریاتی که دارای ارزش ویژه (تاریخی، هنری، علمی، ادبی و غیره) هستند به تنهایی یا در مجموعه؛

ط- تمبرهای پستی، تمبرهای مناسبی و مشابه به تنهایی یا در مجموعه؛

ی- بایگانی‌ها، از جمله بایگانی‌های صوتی، تصویری و سینمایی؛

ک- قطعات اثاثیه با قدمت بیش از یکصدسال و و آلات قدیمی موسیقی.

ماده ۲

۱. کشورهای عضو این کنوانسیون ورود، صدور و انتقال غیرقانونی مالکیت اثر فرهنگی را یکی از علل اساسی فقر میراث فرهنگی کشورهای مبداء اثر و همکاری بین‌المللی را یکی از مؤثرترین شیوه‌های محافظت از آثار فرهنگی هر کشور در برابر کلیه خطرات ناشی از آنها می‌دانند.

۲. بدین منظور کشورهای عضو متعهد می‌شوند با هر وسیله‌ای که در اختیار دارند، به ویژه با از میان برداشتن عوامل این اعمال، با متوقف ساختن این اعمال و با کمک به جبران خسارت بر اثر فرهنگی، با این اعمال مقابله کنند.

ماده ۳

ورود، صدور و انتقال مالکیت اثر فرهنگی که برخلاف مقررات مصوب این کنوانسیون توسط کشورهای عضو آن انجام شود، غیرقانونی است.

ماده ۴

کشورهای عضو این کنوانسیون می‌دانند که از نظر مفاد این کنوانسیون، هر اثر فرهنگی از انواع زیر بخشی از میراث فرهنگی هر کشور را تشکیل می‌دهد:

الف- اثر فرهنگی حاصل از نبوغ فردی یا جمعی اتباع کشور مورد نظر و اثر فرهنگی که برای کشور مورد نظر دارای اهمیت است و در قلمرو آن کشور توسط اتباع بیگانه یا شخص غیرتبعه مقیم در آن کشور خلق گردیده است؛

ب- اثر فرهنگی که در قلمرو ملی یافته شده است؛

ج- اثر فرهنگی که به وسیله هیئت‌های باستان شناسی، قوم شناسی یا علوم طبیعی با موافقت مقامات ذیصلاح کشور مبداء این اثر، به دست آمده است؛

د- اثر فرهنگی که موضوع معاملات اختیاری بوده است؛

ه- اثر فرهنگی که به صورت هدیه دریافت یا با موافقت مقامات قانونی ذیصلاح کشور مبداء، به طور قانونی خریداری شده است.

ماده ۵

کشورهای عضو این کنوانسیون، برای محافظت از اثر فرهنگی خود در برابر ورود، صدور و انتقال غیرقانونی مالکیت، متعهد می‌شوند که برای محافظت از میراث فرهنگی در قلمرو خود و در صورت فقدان نهاد لازم، به مقتضای وضع هر کشور، نهاد یا نهادهایی را با تعداد کافی کارکنان ذیصلاح برای انجام کارآمد وظایف زیر تأسیس کنند:

- الف- مشارکت در تهیه لوایح قانونی و آیین‌نامه‌هایی برای تضمین محافظت از میراث فرهنگی و به ویژه جلوگیری از ورود، صدور و انتقال غیرقانونی مالکیت اثر فرهنگی حائز اهمیت؛
- ب- ایجاد و روز آمد کردن فهرست ملی آثار حائز اهمیت فرهنگی دولتی و خصوصی، بر مبنای فهرست ملی آثار محافظت شده، که صدور آن‌ها موجب ثلمه محسوس میراث فرهنگی ملی می‌شود؛
- ج- تشویق برای تأسیس یا ایجاد نهادهای علمی و فنی لازم (اعم از موزه، کتابخانه، بایگانی، آزمایشگاه، کارگاه و غیره) برای تضمین محافظت و معرفی آثار فرهنگی؛
- د- سازماندهی نحوه نظارت بر کاوش‌های باستان‌شناسی، تأمین حفاظت برخی از آثار فرهنگی «در محل» و محافظت از محوطه‌های اختصاص یافته برای پژوهش‌های آتی باستان‌شناسی؛
- ه- وضع قوانین منطبق بر اصول اخلاقی مقرر در این کنوانسیون در خصوص اشخاص ذی ربط (موزه داران، مجموعه داران، عتیقه فروشان و غیره) و انجام اقداماتی برای تضمین رعایت این قوانین؛
- و- اتخاذ تدابیر آموزشی به منظور برانگیختن و ایجاد احترام به میراث فرهنگی همه کشورها و انتشار گسترده اطلاعات درباره مفاد این کنوانسیون؛
- ز- تضمین این که اطلاع رسانی عمومی در مورد فقدان هر اثر فرهنگی، به نحو مقتضی انجام شود.

ماده ۶

کشورهای عضو این کنوانسیون متعهد می‌شوند که:

- الف- گواهی مناسبی صادر کنند که در آن کشور صادر کننده مشخص نماید که صدور یک یا چند اثر فرهنگی خاص از جانب آن کشور مجاز است. این گواهی باید شامل هر تعداد اثر فرهنگی باشد که بر طبق مقررات معلوم خواهد شد؛
- ب- از صدور هر اثر فرهنگی فاقد گواهی صدور فوق از قلمرو کشور خود جلوگیری کنند؛
- ج- این ممنوعیت را با شیوه‌های متناسب به آگاهی عموم و به ویژه اشخاصی که احتمال دارد اثر فرهنگی وارد یا صادر نمایند، برسانند.

ماده ۷

کشورهای عضو این کنوانسیون متعهد می‌شوند:

- الف- پس از لازم الاجرا شدن این کنوانسیون در کشورهای ذی ربط، هر اقدام لازم را مطابق قوانین ملی خود به عمل آورند تا از تملک اثر فرهنگی که مبداء آن در کشور عضو دیگری بوده و به طور غیرقانونی صادر شده باشد، به وسیله موزه‌ها و سایر مؤسسات مشابه واقع در قلمرو خود جلوگیری نمایند و در جای ممکن کشور مبداء عضو این کنوانسیون را از پیشنهاد فروش این گونه اثر فرهنگی، که به طور غیرقانونی از قلمرو آن کشور خارج شده است، آگاه سازند.
- ب- ۱- پس از لازم الاجرا شدن این کنوانسیون در کشورهای ذی ربط از ورود اثر فرهنگی که از یک موزه یا بنای عمومی مذهبی یا غیرمذهبی یا یک نهاد مشابه واقع در قلمروی کشور عضو دیگر این

کنوانسیون به سرقت رفته است، جلوگیری کنند— مشروط بر آن که تعلق این اثر به فهرست آثار آن نهاد مستند شده باشد.

ب-۲- پس از لازم الاجرا شدن این کنوانسیون در مورد هر دو کشور ذی ربط، انجام اقدامات مقتضی بنا به درخواست کشور مبداء عضو این کنوانسیون، برای اعاده و بازگرداندن هر گونه اثر فرهنگی که وارد کشور دیگر شده، مشروط بر آن که کشور درخواست کننده به خریدار بی تقصیر یا شخصی که به طور قانونی مالکیت آن اثر را احراز کرده است، غرامت عادلانه‌های بپردازد. درخواست‌های اعاده و بازگرداندن باید از طریق دفاتر سیاسی انجام شود. طرف درخواست کننده مکلف است به هزینه خود اسناد و سایر شواهد لازم را برای اثبات ادعای خود برای اعاده و بازگرداندن اثر فراهم آورد. به موجب این ماده، طرفین نباید حقوق گمرکی یا عوارض دیگری بر اثر فرهنگی بازگردانده شده وضع نمایند. کلیه هزینه‌های مربوط به بازگرداندن و تحویل اثر فرهنگی مورد بحث برعهده کشور درخواست کننده است.

ماده ۸

کشورهای عضو این کنوانسیون متعهد می‌شوند که برای عاملین نقض ممنوعیت‌های پیش بینی شده در بندهای ۶(ب) و ۷(ب) فوق، مجازات جریمه و انفصال از خدمت قائل شوند.

ماده ۹

هر کشور عضو این کنوانسیون که میراث فرهنگی آن به سبب تاراج اشیای باستان شناختی یا قوم شناختی، در معرض خطر قرار گرفته باشد، می‌تواند از سایر کشورهای متأثر و عضو کنوانسیون استمداد نماید. کشورهای عضو این کنوانسیون متعهد می‌شوند که، در این شرایط، در تلاش هماهنگ بین‌المللی برای تعیین و اجرای اقدامات مشخص لازم، از جمله نظارت بر صدور، ورود و تجارت بین‌المللی اثر فرهنگی خاص مشارکت نمایند. تا حصول توافق، هر کشور ذی ربط در حد امکان، مقررات موقتی برای جلوگیری از رسیدن آسیبی جبران ناپذیر به میراث فرهنگی کشور درخواست کننده وضع خواهد کرد.

ماده ۱۰

کشورهای عضو این کنوانسیون متعهد می‌شوند که:

الف- از طریق آموزش، اطلاع رسانی و آگاهی‌رسانی، جابجایی هر اثر فرهنگی را محدود سازند که برخلاف قانون از هر کشور عضو این کنوانسیون برده شده و به مقتضای شرایط هر کشور، به موجب جرائم کیفری یا مجازات‌های اداری، عتیقه فروشان را مکلف نمایند مبداء هر قلم از آثار فرهنگی، نام و نشانی فروشنده، شرح و بهای هر یک از اقلام آثار فرهنگی فروخته شده را ثبت و نگهداری و خریدار اثر فرهنگی را از ممنوعیت صدور مطلع نمایند که ممکن است اثر فرهنگی مذکور موضوع آن باشد؛

ب- با استفاده از شیوه‌های آموزشی تلاش کنند آگاهی و درک از ارزش اثر فرهنگی و خطری را که سرقت، کاوش‌های پنهانی و صدور غیرقانونی این آثار برای میراث فرهنگی به بار می‌آورد، در اذهان عمومی به وجود آورند و آن را گسترش دهند.

ماده ۱۱

صدور و انتقال جبری مالکیت اثر فرهنگی که مستقیم یا غیرمستقیم ناشی از اشغال یک کشور به دست یک نیروی خارجی باشد، غیرقانونی تلقی می‌شود.

ماده ۱۲

کشورهای عضو این کنوانسیون، میراث فرهنگی سرزمین‌هایی را که امور بین‌المللی آن‌ها را برعهده دارند، محترم خواهند شمرد و کلیه اقدامات مقتضی را برای منع و جلوگیری از ورود، صدور و انتقال غیرقانونی مالکیت اثر فرهنگی در آن سرزمین‌ها را انجام خواهند داد.

ماده ۱۳

کشورهای عضو این کنوانسیون همچنین در قالب قوانین هر کشور متعهد می‌شوند:

الف- با استفاده از کلیه شیوه‌های مناسب، از انواع انتقال مالکیت اثر فرهنگی جلوگیری کنند که احتمال دارد موجب رواج ورود یا صدور غیرقانونی اثر فرهنگی شود؛

ب- تضمین نمایند که نهادهای ذی‌صلاح آن‌ها برای تسهیل استرداد هر چه سریع‌تر آن آثار فرهنگی که به طور غیرقانونی صادر شده به مالک قانونی آن همکاری کنند؛

ج- اقداماتی را بپذیرند که جهت جبران خسارت وارده بر اثر فرهنگی مفقود شده یا به سرقت رفته توسط مالک قانونی، یا به نیابت از مالک قانونی آن، انجام شده است؛

د- حق مسلم هر کشور عضو این کنوانسیون را برای طبقه‌بندی و اعلام غیر قابل واگذاری بودن برخی از آثار فرهنگی به رسمیت بشناسند، تا در نتیجه این اقدام نتوان این آثار را صادر کرد و در مواردی که اثر صادر شده باشد، اعاده آن را توسط کشور ذی‌ربط تسهیل کنند.

ماده ۱۴

به منظور ممانعت از صدور غیرقانونی و برای عمل به تعهدات ناشی از اجرای مفاد این کنوانسیون، هر کشور عضو این کنوانسیون باید در حد توانایی خود بودجه کافی در اختیار نهادهای ملی مسئول محافظت از میراث فرهنگی خود قرار دهد و در صورت نیاز صندوقی برای این منظور تأسیس کند.

ماده ۱۵

پیش از لازم الاجرا شدن این کنوانسیون برای کشورهای عضو ذی ربط، هیچ نکته‌ای در این کنوانسیون نباید کشورهای عضو آن را از انعقاد موافقت‌نامه‌هایی بین خود یا استمرار اجرای موافقت‌نامه‌های منعقد

شده پیشین در خصوص استرداد آثار فرهنگی باز دارد که به هر دلیلی از قلمرو کشور مبداء خود، برده شده است.

ماده ۱۶

کشورهای عضو این کنوانسیون در گزارش‌های ادواری که در فواصل زمانی و به شیوه تعیین شده توسط همایش عمومی یونسکو، بدین همایش تسلیم خواهند کرد، اطلاعاتی در زمینه مقررات قانونی و اداری که برای اجرای این کنوانسیون اتخاذ کرده اند، همراه با ذکر جزئیات تجارب در این زمینه ارائه خواهند داد.

ماده ۱۷

۱- کشورهای عضو این کنوانسیون می‌توانند کمک فنی سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد را به ویژه در موارد ذیل درخواست نمایند:

الف- اطلاع رسانی و آموزش؛

ب- مشاوره و توصیه‌های کارشناسی؛

ج- هماهنگی و خدمات رسانی بهتر.

۲- سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد می‌تواند به ابتکار خود پژوهش‌هایی درباره موضوعات مربوط به جابجایی غیرقانونی اثر فرهنگی انجام دهد و نتیجه این مطالعات را منتشر نماید.

۳- بدین منظور، سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد همچنین می‌تواند از هر سازمان غیردولتی ذی‌صلاح درخواست همکاری نماید.

۴- سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد می‌تواند به ابتکار خود پیشنهادهایی برای اجرای این کنوانسیون به کشورهای عضو ارائه دهد.

۵- سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد می‌تواند به موجب درخواست حداقل دو کشور عضو این کنوانسیون که درباره نحوه اجرای آن اختلاف دارند، خدمات خود را برای حصول توافق بین ایشان ارائه دهد.

ماده ۱۸

این کنوانسیون به زبان‌های انگلیسی، اسپانیایی، فرانسه و روسی تنظیم شده و هر چهار متن دارای اعتبار یکسان هستند.

ماده ۱۹

۱- این کنوانسیون مطابق با روال قانونی هر کشور مورد تأیید یا تنفیذ کشورهای عضو سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد قرار خواهد گرفت.

۲- اسناد کنوانسیون به تأیید یا تنفیذ مدیرکل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد سپرده خواهد شد.

ماده ۲۰

۱- این کنوانسیون جهت الحاق کلیه کشورهای غیرعضو سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد، که از جانب هیئت مدیره سازمان از آن‌ها برای الحاق به این کنوانسیون دعوت به عمل آمده، مفتوح است.

۲- الحاق با سپردن سند الحاق نزد مدیرکل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد نافذ خواهد بود.

ماده ۲۱

این کنوانسیون سه ماه پس از تاریخ سپردن سومین سند تأیید، تنفیذ یا الحاق، لیکن منحصرأ در خصوص کشورهایی که اسناد مربوط به تأیید، تنفیذ یا الحاق خود را در آن تاریخ یا پیش از آن تسلیم کرده باشند، لازم الاجرا خواهد شد. این کنوانسیون درباره هر کشور دیگر سه ماه پس از سپردن اسناد تأیید، تنفیذ یا الحاق لازم الاجرا خواهد شد.

ماده ۲۲

کشورهای عضو این کنوانسیون می‌دانند که این کنوانسیون نه تنها در قلمروهای کلان شهری آن‌ها، بلکه در سرزمین‌هایی نیز که مسئولیت امور بین‌المللی آن‌ها را برعهده دارند، قابل اعمال است. کشورهای عضو این کنوانسیون متعهد می‌شوند در صورت نیاز با دولت‌ها یا سایر مقامات ذیصلاح این قلمروها در تاریخ تأیید، تنفیذ یا الحاق یا پیش از آن تاریخ با هدف تضمین اجرای مفاد این کنوانسیون در آن قلمروها مشورت کنند و همچنین سرزمین‌هایی را که کنوانسیون در آن‌ها اجرا خواهد شد به اطلاع مدیرکل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد برسانند. این اطلاعیه سه ماه پس از تاریخ وصول آن نافذ خواهد بود.

ماده ۲۳

۱- هریک از کشورهای عضو این کنوانسیون، حق دارد به نام خود یا به نیابت از قلمرویی که مسئولیت امور بین‌المللی آن را برعهده دارد، از این کنوانسیون خارج شود.

۲- خروج از کنوانسیون با سپردن سند کتبی نزد مدیرکل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد، اعلام خواهد گردید.

۳- خروج از کنوانسیون دوازده ماه پس از وصول سند مربوطه نافذ خواهد بود.

ماده ۲۴

مدیرکل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد، سپردن کلیه اسناد تأیید، تنفیذ یا الحاق پیش بینی شده به ترتیب در مواد ۱۹ و ۲۰ فوق و موارد اعلام و خروج از کنوانسیون پیش بینی شده به ترتیب در مواد ۲۲ و ۲۳ فوق را به اطلاع کشورهای عضو سازمان، کشورهای غیرعضو سازمان مذکور در ماده ۲۰ فوق و همچنین سازمان ملل متحد خواهد رساند.

ماده ۲۵

۱- این کنوانسیون ممکن است مورد تجدید نظر همایش عمومی سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد قرار گیرد. مع هذا، این گونه تجدیدنظرها تنها کشورهایی را مکلف خواهد نمود که عضو کنوانسیون تجدیدنظر شده بشوند.

۲- چنانچه همایش عمومی، کنوانسیون جدیدی را که متضمن تغییر تمام یا بخشی از این کنوانسیون باشد تصویب کند، به شرط آن که کنوانسیون جدید وضع دیگری را مقرر ندارد، این کنوانسیون از تاریخ لازم الاجرا شدن کنوانسیون اصلاح شده جدید، برای تأیید، تنفیذ یا الحاق مفتوح نخواهد بود.

ماده ۲۶

به موجب ماده ۱۰۲ منشور ملل متحد، این کنوانسیون به درخواست مدیرکل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد در دبیرخانه ملل متحد ثبت خواهد شد.

این کنوانسیون در پاریس به تاریخ بیست و هفتم نوامبر ۱۹۷۰ در دو نسخه اصلی حاوی امضای رئیس شانزدهمین اجلاس هیئت همایش عمومی و مدیرکل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد تمام و به بایگانی سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد سپرده و رونوشت‌های مصدق آن به کلیه کشورهای مذکور در موارد بند ۱۹ و ۲۰ و همچنین سازمان ملل متحد تحویل داده شد.

امین: یونسکو

لازم الاجرا از: ۲۴ آوریل ۱۹۷۲، طبق ماده ۲۱

متون معتبر به زبان‌های انگلیسی، فرانسه، روسی و اسپانیایی
ثبت در سازمان ملل متحد: مورخ: ۹ مه ۱۹۷۲ شماره: ۱۱۸۰۶

کنوانسیون یونیدروا در خصوص
اشیای فرهنگی مسروقه یا غیرقانونی صادر شده

کنوانسیون یونیدروا^۱ در خصوص اشیای فرهنگی مسروقه یا غیرقانونی صادر شده^۲

کشورهای عضو این کنوانسیون

گردهم آمدند در رم به دعوت دولت جمهوری ایتالیا از هفتم الی بیست و چهارم ژوئن یکهزار و نهصد و نود و پنج میلادی برای شرکت در همایشی دیپلماتیک جهت تصویب پیش نویس کنوانسیون یونیدروا در مورد اعاده بین‌المللی اشیای فرهنگی مسروقه یا غیرقانونی خارج شده.

با اعتقاد به اهمیت اساسی حفظ میراث فرهنگی و مبادلات فرهنگی به منظور ترویج و اشاعه تفاهم میان مردم، و نشر فرهنگ برای رفاه بشریت و پیشرفت تمدن؛

با ابراز نگرانی عمیق از تجارت غیرقانونی اشیای فرهنگی و خسارت جبران‌ناپذیری که بارها از این راه به هم اشیا و هم میراث فرهنگی ملی، جوامع قبیله‌ای و بومی یا سایر جوامع و نیز میراث کلیه مردم، و به ویژه از طریق تاراج اماکن باستانی و خسارت جبران‌ناپذیر به اطلاعات باستان شناسی، تاریخی و علمی وارد می‌شود؛

با عزم راسخ برای مشارکت مؤثر در مبارزه با تجارت غیرقانونی اشیای فرهنگی از طریق برداشتن گام‌های مهم برای حداقل وضع قوانین مشترک برای استرداد و بازگرداندن اشیای فرهنگی میان کشورهای طرف قرارداد به منظور بهبود روش‌های حفظ و محافظت از میراث فرهنگی به نفع همگان؛

با تأکید بر این که منظور این کنوانسیون تسهیل استرداد و بازگرداندن اشیای فرهنگی است و این که جبران خسارت، همچون پرداخت غرامتی که برای انجام امر استرداد و بازگرداندن در برخی از کشورها لازم است، به معنای الزام سایر کشورها به اتخاذ آن روش‌ها نیست؛

با تصریح این که تصویب مفاد این کنوانسیون برای آینده به هیچ وجه به معنای تأیید یا مشروعیت هر گونه معامله غیرقانونی نیست که ممکن است قبل از لازم الاجرا شدن این کنوانسیون صورت گرفته باشد؛

^۱ UNIDROIT مؤسسه بین‌المللی یکنواخت کردن حقوق خصوصی

^۲ این کنوانسیون در قالب قانونی مشتمل بر ماده واحده منضم به متن کنوانسیون شامل مقدمه و بیست و یک ماده و یک ضمیمه در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ سی‌ام مرداد ماه یکهزار و سیصد و هفتاد و نه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ بیست و سوم شهریور یکهزار و سیصد و هفتاد و نه هجری شمسی به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

با آگاهی از این که این کنوانسیون به تنهایی نمی‌تواند راهکار مشکلات ناشی از تجارت غیرقانونی باشد، بلکه آغازکننده روندی است که همکاری فرهنگی بین‌المللی را بیشتر می‌کند و نقش مناسبی در جهت تجارت قانونی و توافق بین کشورها برای مبادلات فرهنگی ایفا می‌کند؛

با اذعان بر این که اجرای این کنوانسیون باید با اتخاذ اقدامات مؤثر دیگری برای حمایت از اشیای فرهنگی از قبیل ایجاد و استفاده از صورت اموال و حفاظت کالبدی محوطه‌های باستانشناسی و همکاری‌های فنی همراه شود؛

با به رسمیت شناختن کار نهادهای مختلف در جهت محافظت از اثر فرهنگی به ویژه کنوانسیون مصوب یکپهزار و نهصد و هفتاد میلادی یونسکو در خصوص انتقال غیرقانونی و تدوین منشور اخلاقی بخش خصوصی؛

به شرح زیر توافق می‌نمایند:

فصل اول - شمول و تعاریف

ماده ۱

این کنوانسیون در خصوص ادعاهایی است که جنبه بین‌المللی دارد و در موارد زیر شمول می‌یابد:
الف- استرداد اشیای فرهنگی به سرقت رفته؛

ب- بازگرداندن اشیای فرهنگی برده شده از قلمرو یک کشور طرف قرارداد برخلاف قوانینی که کشور مزبور در خصوص صدور اشیای فرهنگی به منظور حفاظت از میراث فرهنگی خود (که منبعت «اشیای فرهنگی غیرقانونی صادر شده» نامیده می‌شود)، تنظیم نموده است.

ماده ۲

از نظر این کنوانسیون اشیای فرهنگی اشیائی است که در زمینه‌های مذهبی یا غیرمذهبی از دیدگاه باستان‌شناسی ماقبل تاریخ، تاریخی، ادبی، هنری یا علمی حائز اهمیت و از انواع مندرج در ضمیمه این کنوانسیون است.

فصل دوم - استرداد اشیای فرهنگی مسروقه

ماده ۳

۱- دارنده شیء فرهنگی مسروقه باید آن را بازگرداند.

۲- از نظر این کنوانسیون شیء فرهنگی که طبق قانون کشوری که حفاری در آن صورت گرفته به طریق غیرقانونی از زیر خاک بیرون آورده شده یا به طور قانونی از زیر خاک بیرون آورده شده اما به صورت غیرقانونی نگه داری می‌شود، نیز مسروقه تلقی می‌گردد.

۳- هرگونه ادعا برای استرداد می‌بایست ظرف مدت سه سال از زمانی که محل شیء فرهنگی و هویت دارنده آن برای مدعی مسلم شده و در هر صورت ظرف مدت پنجاه سال از زمان سرقت مطرح شود.

۴- با وجود این، ادعا جهت استرداد هر شیء فرهنگی که جزء جدایی‌ناپذیر از بنایی شناخته شده یا محوطه‌ای باستانی است یا به مجموعه‌ای عمومی تعلق دارد، به غیر از محدودیت زمانی سه ساله‌ای که از زمان اطلاع مدعی شیء فرهنگی از مکان و هویت دارنده آن وجود دارد، مشمول محدودیت زمانی دیگری نیست.

۵- علی‌رغم مفاد بند پیشین، هریک از کشورهای طرف قرارداد می‌تواند اعلام کند که ادعای آن کشور مشمول محدودیت زمانی هفتاد و پنج ساله یا مدت زمان بیشتری خواهد بود که در قانون آن کشور بیان شده است. ادعایی که از جانب هر کشور طرف قرارداد برای استرداد یک شیء فرهنگی مطرح شود که از محوطه‌ای تاریخی، باستانی و یا مجموعه عمومی در کشور طرف قرارداد دیگر برده شده که این بیانیه را ارائه داده است، نیز مشمول این محدودیت زمانی قرار می‌گیرد.

۶- بیانیه مذکور در بند قبلی باید در زمان امضا، تأیید، تنفیذ، پذیرش یا الحاق ارائه شود.

۷- از نظر این کنوانسیون «مجموعه عمومی» تعدادی اشیای فرهنگی صورت برداری یا شناسایی شده را در بر می‌گیرد که تحت مالکیت یکی از گروه‌های زیر است:

الف- کشور طرف قرارداد؛

ب- مسئولین منطقه‌ای یا محلی کشور طرف قرارداد؛

ج- نهادی مذهبی در کشور طرف قرارداد؛

د- نهادی که اساساً با هدفی فرهنگی، آموزشی یا علمی در یک کشور طرف قرارداد تأسیس شده و در آن کشور به خدمت در جهت منافع عمومی شناخته شده است.

۸- علاوه بر این ادعا جهت استرداد شیء فرهنگی مقدس یا حائز اهمیت جمعی که متعلق به جامعه‌ای قبیله‌ای یا بومی یک کشور طرف قرارداد است و در بخشی از مراسم سنتی یا مذهبی مورد استفاده ایشان است، مشمول محدودیت زمانی حاکم بر مجموعه‌های عمومی خواهد شد.

فصل ۴

۱- دارنده شیء فرهنگی مسروقه که قرار است آن شیء فرهنگی مسروقه را بازگرداند، در زمان استرداد آن استحقاق دریافت غرامتی عادلانه و معقول را دارد، مشروط بر آن که دارنده شیء نه از مسروقه بودن آن آگاهی داشته و نه منطقاً می‌توانسته از این امر آگاهی داشته باشد و بتواند ثابت کند در هنگام تملک شیء احتیاط و توجه لازم را مبذول داشته است.

۲- بدون پیشداوری نسبت به حق دارنده در خصوص غرامت مورد اشاره در بند پیش، باید تلاش‌های معقولی صورت گیرد تا شخصی که شیء فرهنگی را به دارنده منتقل کرده یا فرد دیگری که قبل از وی این کار را

انجام داده، موظف به پرداخت غرامت شود، در صورتی که این امر با قانون کشوری که ادعا در آن مطرح شده است، مطابقت داشته باشد.

۳- پرداخت غرامت به دارنده شیء توسط مدعی، عنداللزوم بدون پیشداوری نسبت به حق مدعی جهت اعاده آن توسط هر شخص دیگری صورت خواهد گرفت.

۴- برای تعیین این که دارنده شیء مراقبت لازم را در مورد تملک به خرج داده است، باید به تمام شرایط تملک زیر توجه شود: هویت طرفین، قیمت پرداخت شده، این که آیا دارنده شیء به فهرست‌های قابل دسترس اشیای مسروقه و یا هر گونه اطلاعات و اسناد مربوطه که منطقاً قابل دستیابی باشد، مراجعه کرده است یا خیر و این که آیا دارنده شیء به دستگاه‌های قابل دسترس مراجعه کرده است یا هر اقدام دیگری را که فردی معقول در این شرایط انجام می‌دهد، صورت داده است یا خیر.

۵- دارنده شیء نباید نسبت به شخصی که آن شیء را از او از طریق توارث تملک کرده یا به گونه‌ای دیگر به طور بلاعوض به دست آورده است، از وضعیت بهتری برخوردار باشد.

فصل سوم - بازگرداندن اشیای فرهنگی غیرقانونی صادر شده

ماده ۵

۱- هر کشور طرف قرارداد می‌تواند از دادگاه یا سایر مراجع دیگر کشور طرف قرارداد درخواست نماید که دستور بازگرداندن شیء فرهنگی را صادر کنند که به طور غیرقانونی از قلمرو کشور درخواست کننده خارج شده است.

۲- شیء فرهنگی که به منظور نمایش، انجام پژوهش یا مرمت طبق مجوز صادره براساس قوانین ناظر بر صدور آن در جهت محافظت از میراث فرهنگی به طور موقت از قلمرو کشور درخواست کننده صادر می‌شود و طبق شرایط آن مجوز بازگردانده نمی‌شود، شیء غیرقانونی صادر شده محسوب می‌شود.

۳- دادگاه یا هر مرجع ذی‌صلاح دیگر در کشور خوانده در صورتی حکم بازگرداندن یک شیء فرهنگی غیرقانونی خارج شده را صادر خواهد کرد که کشور درخواست کننده ثابت نماید بردن شیء مذکور از قلمرو آن موجب وارد آمدن لطمات قابل ملاحظه‌ای به یک یا چند مورد از منافع زیر می‌شود:

الف- حفظ کالبد اثر یا بستر آن؛

ب- سلامت شیء پیچیده؛

ج- حفظ اطلاعات، مثلاً اطلاعات یک ویژگی علمی یا تاریخی؛

د- بهره برداری سنتی یا مذهبی یک قبیله یا جامعه بومی از شیء یا مستندات مبنی بر آن که شیء به لحاظ فرهنگی برای کشور درخواست کننده حائز اهمیت قابل توجه است.

۴- هر درخواستی که طبق بند (۱) این ماده صورت می‌گیرد باید حاوی یا به انضمام اطلاعاتی با ماهیت حقیقی یا حقوقی باشد که بتواند به دادگاه یا مرجع ذی‌صلاح دیگر در کشور خوانده در تعیین حصول شرایط بندهای (۱) تا (۳) کمک کند.

۵- درخواست بازگرداندن اثر می‌بایست ظرف مدت سه سال پس از زمانی مطرح شود که محل شیء فرهنگی و هویت دارنده آن برای کشور خواهان محرز می‌شود، و در هر صورت ظرف مدت پنجاه سال از تاریخ صدور آن یا از تاریخی که شیء باید طبق مجوز مذکور در بند (۲) این ماده بازگردانده شود.

ماده ۶

۱- دارنده شیء فرهنگی که آن را پس از صدور غیرقانونی تملک کرده است، در هنگام بازگرداندن آن استحقاق دریافت غرامتی عادلانه و معقول از را کشور درخواست کننده دارد، مشروط بر آن که دارنده شیء در هنگام تملک آن نه می‌دانسته و نه منطقاً می‌توانسته بداند که شیء به طور غیرقانونی صادر شده است.

۲- برای تعیین این که آیا دارنده از صدور غیرقانونی شیء فرهنگی اطلاع داشته یا به طور معقول می‌توانسته اطلاع داشته باشد یا خیر، شرایط تملک شیء از جمله فقدان مجوز مورد نیاز برای خروج شیء که طبق قانون کشور درخواست کننده صادر می‌شود، مورد توجه قرار خواهد گرفت.

۳- دارنده شیء فرهنگی که قرار است شیء فرهنگی را به کشور درخواست کننده بازگرداند، در صورت توافق با آن کشور، می‌تواند به جای غرامت یکی از موارد زیر را انتخاب کند:

الف- مالکیت شیء را حفظ کند؛ یا

ب- مالکیت را در برابر پرداخت وجه یا بلاعوض به انتخاب خود، به شخصی منتقل نماید که ساکن کشور درخواست کننده بوده و ضمانت‌های لازم را ارائه کند.

۴- برطبق این ماده هزینه بازگرداندن شیء فرهنگی بدون پیشداوری نسبت به حق کشور درخواست کننده برای اخذ هزینه‌ها از هر شخص دیگر، بر عهده آن کشور می‌باشد.

۵- دارنده شیء نباید نسبت به شخصی که آن شیء را از او از طریق توارث تملک کرده یا به گونه‌ای دیگر به طور بلاعوض به دست آورده، رجحان داشته باشد.

ماده ۷

۱- مفاد این فصل در موارد زیر شمول نخواهد داشت:

الف- صدور شیء فرهنگی در زمانی که بازگرداندن آن درخواست می‌شود، دیگر غیرقانونی تلقی نمی‌گردد؛ یا

ب- چنانچه شیء مذکور در طول حیات خالق آن یا ظرف مدت پنجاه سال پس از فوت آن شخص صادر شده باشد.

۲- به رغم مفاد بند «ب» بند قبل، مفاد این فصل در مورد هر شیء فرهنگی که توسط عضو یا اعضای جامعه‌ای قبیله‌ای یا بومی برای استفاده اعضای آن جامعه در مراسم مذهبی یا سنتی ساخته شده باشد، شمول خواهد داشت و شیء مزبور به آن جامعه بازگردانده خواهد شد.

فصل چهارم - مقررات کلی

ماده ۸

- ۱- هر ادعایی به موجب فصل دوم و موضوع فصل سوم را می‌توان نزد دادگاه‌ها یا سایر مراجع ذی‌صلاح کشور طرف قراردادی که شیء فرهنگی در آن قرار دارد، علاوه بر دادگاه‌ها یا سایر مراجع ذی‌صلاحی مطرح نمود که طبق مقررات جاری کشورهای طرف قرارداد دارای صلاحیت می‌باشند.
- ۲- اعضا می‌توانند جهت تسلیم دعوا به هر دادگاه یا مرجع ذی‌صلاح دیگر یا حکمیت توافق نمایند.
- ۳- توسل به اقدامات موقت از جمله اقدامات محافظتی لازم مطابق با قانون کشور طرف قراردادی که شیء فرهنگی در آن قرار دارد، حتی در زمانی که ادعای استرداد یا درخواست بازگرداندن شیء نزد دادگاه‌ها یا سایر مراجع ذی‌صلاح کشور طرف قرارداد دیگری مطرح می‌شود، امکان پذیر است.

ماده ۹

- ۱- هیچ یک از مفاد این کنوانسیون مانع از آن نخواهد شد که کشور طرف قرارداد، قوانین ملایم‌تری غیر از آنچه در این کنوانسیون پیش بینی شده برای استرداد یا بازگرداندن اشیای فرهنگی مسروقه یا غیرقانونی صادر شده است، اعمال نماید.
- ۲- از این ماده برای ایجاد تعهدی جهت به رسمیت شناختن یا اجرای تصمیم دادگاه یا مرجع ذی‌صلاح دیگر در کشور طرف قراردادی تعبیر نخواهد شد که از مفاد این کنوانسیون منصرف می‌شود.

ماده ۱۰

- ۱- مفاد فصل سوم فقط در خصوص آن شیء فرهنگی اعمال خواهد شد که پس از لازم الاجرا شدن این کنوانسیون در مورد کشوری که ادعا در آن مطرح شده، به سرقت رفته باشد، مشروط بر آن که:
 - الف- شیء مزبور پس از لازم الاجرا شدن این کنوانسیون در مورد هر کشور طرف قرارداد از قلمروی آن کشور سرقت شده باشد؛
 - ب- شیء مزبور پس از لازم الاجرا شدن این کنوانسیون در مورد کشور طرف قرارداد در آن کشور قرار داشته باشد.
- ۲- مفاد فصل سوم فقط در خصوص آن شیء فرهنگی اعمال خواهد شد که پس از لازم الاجرا شدن این کنوانسیون در مورد کشور درخواست کننده و نیز کشوری که درخواست برای آن مطرح شده، به طور غیرقانونی صادر شده باشد.
- ۳- این کنوانسیون به هیچ طریق موجب مشروعیت بخشیدن به هرگونه معاملات غیرقانونی که قبل از اعمال این کنوانسیون صورت گرفته است یا طبق بندهای (۱) و (۲) این ماده مستثنی می‌شود، نخواهد گردید. همچنین، حق یک کشور یا شخص دیگری را برای ادعایی کمتر از جبران خسارت‌های موجود خارج از چهارچوب این کنوانسیون جهت استرداد یا بازگرداندن شیء فرهنگی مسروقه یا غیرقانونی صادر شده قبل از لازم الاجرا شدن این کنوانسیون به هیچ وجه محدود نخواهد کرد.

فصل پنجم - مقررات نهایی

ماده ۱۱

- ۱- این کنوانسیون در جلسه اختتامیه همایش دیپلماتیک جهت تصویب پیش نویس کنوانسیون یونیدروا در مورد بازگرداندن بین‌المللی اشیای فرهنگی مسروقه یا غیرقانونی صادر شده، برای امضای تمام کشورها تا تاریخ سی‌ام ژوئن یکهزار و نهصد و نود و شش در رم مفتوح خواهد بود.
- ۲- لزوم اجرای این کنوانسیون منوط به تأیید، تنفیذ، یا پذیرش کشورهای امضا کننده آن می‌باشد.
- ۳- این کنوانسیون برای الحاق تمام کشورهایی که جزء کشورهای امضاء کننده نمی‌باشند، از روز افتتاح جهت امضا مفتوح است.
- ۴- تأیید، تنفیذ، پذیرش یا الحاق منوط به سپردن سندی رسمی بدین مضمون نزد امین اسناد است.

ماده ۱۲

- ۱- این کنوانسیون در اولین روز ششمین ماه پس از تاریخ سپردن پنجمین سند تأیید، تنفیذ، پذیرش یا الحاق لازم‌الاجرا خواهد شد.
- ۲- برای هر کشوری که پس از سپردن پنجمین سند تأیید، تنفیذ، پذیرش یا الحاق، این کنوانسیون را مورد تأیید، تنفیذ یا پذیرش قرار دهد یا بدان ملحق شود، این کنوانسیون در مورد آن کشور در اولین روز ششمین ماه پس از تاریخ سپردن سند تأیید، تنفیذ، پذیرش یا الحاق اعمال خواهد شد.

ماده ۱۳

- ۱- این کنوانسیون ناقض هیچ یک از اسناد بین‌المللی نیست که کشور طرف قرارداد نسبت به آن تعهد قانونی دارد و حاوی مفادی در خصوص موضوعات تحت شمول این کنوانسیون است، مگر آن که بیانیه‌ای مغایر آن، توسط کشورهای متعهد به این گونه اسناد اعلام شود.
- ۲- هر یک از کشورهای طرف قرارداد می‌تواند با یک یا چند کشور طرف قرارداد به منظور بهبود اجرای این کنوانسیون در روابط متقابل خود توافقنامه‌هایی منعقد نماید. کشورهایی که چنین توافقنامه‌ای منعقد کرده‌اند باید یک نسخه از آن را به امین اسناد ارسال دارند.
- ۳- کشورهای طرف قراردادی که عضو سازمان‌های وحدت اقتصادی یا نهادهای منطقه‌ای می‌باشند، می‌توانند اعلام کنند که مقررات داخلی این سازمان‌ها یا نهادها را به کار می‌گیرند و لذا شمول مفاد این کنوانسیون را در صورت اشتراک با آن مقررات، در روابط بین خود به موقع اجرا نخواهند گذاشت.

ماده ۱۴

- ۱- در صورتی که کشور طرف قرارداد دارای دو یا چند قلمرو باشد، صرف نظر از داشتن یا نداشتن نظام‌های مختلف حقوقی حاکم در زمینه موضوعات مطرح شده در این کنوانسیون، آن کشور در زمان امضا یا سپردن

- سند تایید، تنفیذ، پذیرش، یا الحاق می‌تواند اعلام نماید که این کنوانسیون تمام قلمروهای آن یا فقط یک یا چند قلمرو را شامل می‌شود و نیز می‌تواند در هر زمان بیانیه دیگری را جایگزین این بیانیه کند.
- ۲- این بیانیه‌ها می‌بایست به اطلاع امین اسناد برسد و در آن‌ها باید به وضوح به قلمروهایی اشاره شود که این کنوانسیون در مورد آن‌ها شمول می‌یابد.
- ۳- در صورتی که به موجب بیانیه ذیل این ماده، این کنوانسیون یک یا چند ولی نه تمام قلمروهای کشور طرف قرارداد را شامل شود، اشاره به:
- الف- قلمرو کشور طرف قرارداد در ماده (۱) به منزله اشاره به آن قلمرو یا قلمروهای آن کشور خواهد بود؛
- ب- دادگاه یا مرجع ذی‌صلاح دیگر کشور طرف قرارداد و یا کشور خوانده به منزله اشاره به دادگاه یا مرجع ذی‌صلاح دیگر در آن قلمرو یا قلمروهای آن کشور خواهد بود؛
- ج- کشور طرف قرارداد در بند (۱) ماده (۸) که شیء فرهنگی در آن قرار دارد، به منزله اشاره به قلمرو کشوری خواهد بود که شیء فرهنگی در آن قرار گرفته است؛
- د- قانون کشور طرف قرارداد بند (۳) ماده (۸) که شیء فرهنگی در آن قرار گرفته به منزله اشاره به قلمرو کشوری خواهد بود که شیء فرهنگی در آن قرار گرفته است؛
- ه- کشور طرف قرارداد موضوع ماده (۹) به منزله اشاره به قلمرو آن کشور خواهد بود.
- ۴- در صورتی که کشور طرف قرارداد در خصوص بند (۱) این ماده بیانیه‌ای صادر نکند، این کنوانسیون در تمام قلمروهای آن کشور نافذ خواهد بود.

ماده ۱۵

- ۱- بیانیه‌هایی که طبق این کنوانسیون در زمان امضا صادر می‌شوند منوط به تصدیق پس از تأیید، تنفیذ، یا پذیرش می‌باشند.
- ۲- بیانیه‌ها و تصدیق بیانیه‌ها باید کتبی باشد و به طور رسمی به اطلاع امین اسناد رسانده شود.
- ۳- بیانیه‌ها همزمان با لازم الاجرا شدن این کنوانسیون در خصوص کشور ذی ربط به موقع اجرا گذارده خواهند شد. البته، بیانیه‌هایی که پس از لازم الاجرا شدن به طور رسمی به اطلاع امین اسناد رسانده می‌شوند در اولین روز ششمین ماه پس از تاریخ سپردن آن نزد امین اسناد به موقع اجرا گذارده خواهند شد.
- ۴- هر کشوری که طبق این کنوانسیون بیانیه‌ای صادر می‌نماید، می‌تواند در هر زمان از طریق اطلاعیه رسمی و کتبی خطاب به امین اسناد آن را پس بگیرد. پس گرفتن بیانیه در اولین روز ششمین ماه پس از تاریخ سپردن اطلاعیه به موقع اجرا گذارده خواهد شد.

ماده ۱۶

- ۱- هریک از کشورهای طرف قرارداد در زمان امضاء، تأیید، تنفیذ، پذیرش، یا الحاق اعلام خواهد کرد که هر ادعای مربوط به استرداد یا درخواست بازگرداندن اشیای فرهنگی را که توسط کشوری طبق ماده (۸) مطرح می‌شود، می‌توان به یک یا چند روش از روش‌های زیر ارائه داد:

- الف- مستقیماً به دادگاه یا سایر مراجع ذیصلاح کشور اعلام کننده؛
- ب- از طریق مرجع یا مراجع تعیین شده در آن کشور برای دریافت این گونه ادعاها یا دادخواست‌ها و ارسال آن‌ها به دادگاه‌ها یا سایر مراجع ذیصلاح آن کشور؛
- ج- از طریق مجاری دیپلماتیک یا کنسولی.
- ۲- هر کشور طرف قرارداد همچنین می‌تواند طبق مفاد فصول دوم و سوم، دادگاه یا مراجع ذیصلاح دیگری را برای صدور حکم استرداد یا بازگرداندن اشیای فرهنگی تعیین کند.
- ۳- بیانیه‌هایی که به موجب بندهای (۱) و (۲) این ماده صادر می‌شوند، در هر زمان از طریق بیانیه جدیدی قابل اصلاح است.
- ۴- مفاد بندهای (۱) تا (۳) این ماده، در توافقتنامه‌های دو یا چند جانبه در خصوص کمک قضایی برای مسائل مدنی و تجاری که ممکن است میان کشورهای طرف قرارداد وجود داشته باشد، لازم‌الرعایه نخواهد بود.

ماده ۱۷

هریک از کشورهای طرف قرارداد باید حداکثر تا شش ماه پس از تاریخ سپردن سند تأیید، تنفیذ، پذیرش یا الحاق خود، اطلاعاتی درخصوص قوانین ناظر بر صدور اشیای فرهنگی خود کتباً به یکی از زبان‌های رسمی کنوانسیون در اختیار امین اسناد قرار دهد. این اطلاعات در صورت نیاز در مواقعی روزآمد خواهد شد.

ماده ۱۸

هیچ حق شرطی به غیر از آنچه که در این کنوانسیون صریحاً مجاز شمرده شده است، قابل قبول نخواهد بود.

ماده ۱۹

- ۱- هریک از کشورهای عضو می‌تواند در هر زمان پس از لازم‌الاجرا شدن این کنوانسیون با تسلیم سندی در این خصوص به امین اسناد از عضویت در این کنوانسیون خارج شود.
- ۲- لغو عضویت در اولین روز ششمین ماه پس از سپردن سند لغو عضویت نزد امین اسناد به مورد اجرا گذارده خواهد شد. در صورتی که در سند لغو عضویت زمان طولانی‌تری برای نافذ شدن لغو در نظر گرفته شده باشد، پس از سپردن آن نزد امین، اسناد لغو عضویت به محض انقضای زمان طولانی‌تر مزبور، نافذ خواهد شد.
- ۳- علی‌رغم لغو عضویت مزبور، این کنوانسیون در مورد ادعای استرداد یا درخواست بازگرداندن شیء فرهنگی که قبل از نافذ شدن تاریخ لغو عضویت تسلیم شده باشد، همچنان اعمال خواهد شد.

ماده ۲۰

ریاست یونیدروا در فواصل ادواری یا در هر زمان بنا به درخواست پنج کشور طرف قرارداد می‌تواند کمیته ویژه‌ای را به منظور اجرای عملی این کنوانسیون تشکیل دهد.

ماده ۲۱

- ۱- این کنوانسیون نزد دولت جمهوری ایتالیا سپرده خواهد شد.
 - ۲- دولت جمهوری ایتالیا اقدامات زیر را معمول خواهد داشت:
 - الف- اطلاع موارد زیر به تمام کشورهایی که کنوانسیون را امضاء کرده یا بدان ملحق شده‌اند و به ریاست یونیدروا در مورد:
 - ۱- هر امضاء یا سپردن سند تأیید، تنفیذ، پذیرش یا الحاق جدید به همراه تاریخ مربوط به آن؛
 - ۲- هرگونه بیانیه‌ای که طبق این کنوانسیون ارائه می‌شود؛
 - ۳- پس گرفتن هر بیانیه؛
 - ۴- تاریخ لازم الاجرا شدن این کنوانسیون؛
 - ۵- موافقت نامه‌های مورد اشاره در ماده (۱۳)؛
 - ۶- سپردن سند لغو عضویت در این کنوانسیون به همراه تاریخ آن و زمان اعمال لغو عضویت.
 - ب- ارسال نسخه‌های تأییدشده این کنوانسیون به تمام کشورهای امضاء کننده، تمام کشورهایی که به آن ملحق می‌شوند و به ریاست یونیدروا.
 - ج- انجام سایر وظایفی که به طور معمول برعهده امنای اسناد می‌باشد.
- با تأیید و تصدیق مراتب فوق، نمایندگان تام‌الاختیار امضاءکننده زیر با اختیارات لازم، این کنوانسیون را امضاء کرده‌اند.
- تنظیم شده در رم به تاریخ بیست و چهارم ژوئن سال یکهزار و نهصد و نود و پنج میلادی در یک نسخه اصلی به زبان‌های انگلیسی و فرانسوی که هر دو نسخه از اعتبار یکسانی برخوردارند.

ضمیمه

- الف- مجموعه‌ها و نمونه‌های نادر جانوری، گیاهی، معدنی، کالبدی و اشیای واجد اهمیت دیرین شناختی؛
- ب- آثار مربوط به تاریخ، از جمله تاریخ علوم و فنون، تاریخ نظامی و اجتماعی، زندگی رهبران، اندیشمندان، دانشمندان، هنرمندان و رویدادهای حائز اهمیت ملی؛
- ج- یافته‌های کاوش‌های باستان‌شناسی (اعم از حفاری‌های رسمی و پنهانی)؛
- د- عناصر پراکنده از آثار تاریخی یا هنری و یا محوطه‌های باستانی؛
- ه- آثار عتیقه با قدمت بیش از یکصد سال نظیر کتیبه‌ها، سکه‌ها و مهرهای کنده‌کاری شده؛
- و- اشیای حائز اهمیت قوم شناختی؛

ز- آثار دارای ارزش هنری از قبیل:

(۱) هر نوع تصویر، نقاشی و طرحی که تماماً با دست بر روی هر نوع زمینه و با هر نوع ماده‌ای ساخته شده باشد (به استثنای طرح‌های صنعتی و اشیای تولیدی که تزیین دستی شده اند)؛

(۲) اصل آثار هنری پیکرتراشی از هر نوع ماده؛

(۳) اصل آثار کنده کاری، مهرها، و چاپ‌های سنگی؛

(۴) اصل آثار هنری معرق و همارایی از هر ماده.

ح- نسخ خطی نایاب و کتب اوایل صنعت چاپ، کتب قدیمی، اسناد و نشریاتی که دارای ارزش ویژه

(تاریخی، هنری، علمی، ادبی و غیره) هستند به تنهایی یا در مجموعه؛

ط- بایگانی‌ها، از جمله بایگانی‌های صوتی، تصویری و سینمایی؛

ک- قطعات اثاثیه با قدمت بیش از یکصدسال و و آلات قدیمی موسیقی.

بخش فرهنگ-۲۰۰۵/همایش ۲/۸۰۳

پاریس، ۱۶ ژوئیه ۲۰۰۵

یونسکو و یونیدروا- همکاری سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی
سازمان ملل متحد (یونسکو) و یونیدروا در زمینه مبارزه با نقل و
انتقال غیرقانونی اثر فرهنگی

همایش بزرگداشت دهمین سالگرد کنوانسیون یونیدروا در زمینه اثر فرهنگی
مسروقه یا غیرقانونی صادر شده

۲۴ ژوئن ۲۰۰۵

مقر یونسکو در پاریس

یادداشت اطلاعاتی یونسکو

مفاد مکمل و نحوه اعمال کنوانسیون یونسکو در خصوص شیوه‌های مناسب برای ممانعت و
جلوگیری از ورود، صدور، و انتقال غیرقانونی مالکیت آثار فرهنگی، مصوب یکهزار و نهصد و هفتاد
و کنوانسیون یونیدروا در خصوص اشیای فرهنگی مسروقه یا غیرقانونی صادر شده، مصوب
یکهزار و نهصد و نود و پنج میلادی

نقل و انتقال غیرمجاز اثر فرهنگی در سطح بین‌المللی از مشکلات روزافزون جهانی است که در ابعاد گوناگون، حتی در کشورهای تأثیر گذارده است که از قدیم الایام به چشم کشورهای «وارد کننده» بدان‌ها می‌نگریستند، و وضع مقررات بین‌المللی (چه مقررات الزامی^۱ و چه غیرالزامی^۲) را ایجاد می‌کند. در نتیجه، یونسکو به کشورهای عضو خود توصیه می‌کند که هر دو کنوانسیون مصوب ۱۹۷۰ یونسکو و ۱۹۹۵ یونیدروا را جهت تأیید، حتی الامکان همزمان، مد نظر قرار دهند. در حال حاضر (اول ژوئن ۲۰۰۵) یکصد و هفت کشور عضو کنوانسیون ۱۹۷۰ یونسکو^۳ و بیست و پنج کشور عضو کنوانسیون ۱۹۹۵ یونیدروا^۴ هستند.

جهت تسهیل در ملاحظه و بررسی مفاد دو کنوانسیون فوق الذکر، وجوه مکمل و نحوه اعمال آن‌ها به شرح زیر خلاصه شده است:

الف) وجوه سیاسی

۱) فلسفه:

در هر دو کنوانسیون ضمن آزاد دانستن تجارت پررونق قانونی اثر فرهنگی، با تجارت غیرقانونی اثر هنری و فرهنگی - یکی از معضلات روز افزون در سراسر جهان - مخالفت شده است.^۵ الف) دو کنوانسیون فوق:

۱- عطف به ماسبق نمی‌شوند- دو کنوانسیون فوق پس از نافذ شدن بین کشورهای عضو به اجرا گذارده می‌شوند؛

۲- تنها به اشیایی که منشاء غیرقانونی داشته باشند می‌پردازند (اشیای مسروقه و/ یا صدور غیرقانونی)؛

ب) همچنین، به خاطر رونق این تجارت، باید تجارت قانونی و غیرقانونی اثر فرهنگی دقیقاً از یکدیگر تمییز داده شود.

^۱ درمورد کنوانسیون‌ها و معاهدات درباره کشورهای متعهد مربوط نگاه کنید به: www.org.culture/laws/illicit

^۲ یونسکو منشور اخلاقی بین‌المللی را برای دلالت اثر فرهنگی تدوین کرده که در سایت زیر موجود است:

http://portal.unesco.org/culture/en/ev.php-URL_ID=13095&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

^۳ فهرست روزآمد شده در این نشانی موجود است: <http://erc.unesco.org/cp/convention.asp?KO=13039&language=E>

^۴ فهرست روزآمد شده در این نشانی موجود است: <http://www.unidroit.org/english/implement/i-main.htm>

^۵ نگاه کنید به کنوانسیون یونسکو (ماده ۱) و کنوانسیون یونیدروا (ماده ۲ و ضمیمه مربوط).

۲) بررسی جهت تأیید:

شایسته است هردو کنوانسیون به منظور تأیید بررسی و ملاحظه شوند و نیز در مورد کشورهایی که تاکنون به کنوانسیون‌های فوق نپیوسته‌اند (مثلاً، دولت‌های نیوزیلند و افغانستان اینک در حال پذیرش تعهد به هردو کنوانسیون هستند) برای بهبود موارد زیر بهتر است این کار همزمان صورت پذیرد:

الف. اراده سیاسی قابل دستیابی در سطح ملی برای مبارزه با نقل و انتقال غیرقانونی؛

ب. اجرای قانونی و مناسب مفاد این دو کنوانسیون در سطح ملی.

۳) منافع محافظت شده:

الف. هر قربانی سرقت: استرداد اشیای مسروقه منطبق بر مفاد کنوانسیون‌های ۱۹۷۰ یونسکو و ۱۹۹۵ یونیدروا مطمئناً منافع مالک، اعم از فرد، شخصیت حقوقی یا کشور سلب مالکیت شده را مورد محافظت قرار می‌دهد؛

ب. هر کشور عضو که دستخوش صدور غیرقانونی اثر فرهنگی است: کنوانسیون ۱۹۹۵ یونیدروا منافع کشورهای عضوی را محافظت می‌کند که صدور غیرقانونی اثر فرهنگی اغلب به صدور قطعی شیء (و در نتیجه فقدان مسلم شیء برای کشور مبدا و عدم دسترسی متخصصان داخلی و عموم مردم به این شیء) می‌انجامد، از جمله در مواردی که شیء در خارج از کشور خریداری شده باشد یا صادرکننده شیء بیم داشته باشد در صورت ورود دوباره شیء به کشور، آن را مصادره کنند؛

ج. این بدان معنا نیست که کنوانسیون ۱۹۹۵ یونیدروا صرفاً در خصوص صدور غیرقانونی و سرقت اثر فرهنگی شمول دارد؛ در واقع این دو نظام از یکدیگر متمایز هستند و در نظام دوم احراز شرایط متفاوتی لازم است.^۱

۴) ماهیت قانونی:

از آنجا که هردو کنوانسیون اسناد قانونی بین‌المللی یکسان^۲ هستند:

الف. در هر دو در چهارچوب اعمال قانون و برای مقوله‌های حقوق خصوصی (همچون مالکیت) از برخی از مشخصه‌های اقامه دعوی مطابق با حقوق بین‌الملل خصوصی جلوگیری می‌شود:

۱. پیچیدگی‌ها و روال زمان‌بر مشخص نمودن قوانین (خارجی) و یافتن مفاد و تفسیر آن؛

۲. عدم قطعیت در نتایج ادعا، با توجه به قانون مورد اعمال.

آگاهی از قانون (عموماً قانون کشور مبدا) همانند روال معمول مقوله‌های حقوق جزا (از قبیل تعریف اثر مسروقه) و حقوق عمومی (از قبیل تعریف صدور غیرقانونی) به قوت خود باقی می‌ماند.

^۱ به ویژه نگاه کنید به بند ۳ از ماده ۵

^۲ متفاوت از کنوانسیون‌های حقوق بین‌المللی خصوصی (در مورد قوانین لازم الاجرا).

ب. در نتیجه این عوامل، اقامه دعوی^۱ یا درخواست بازگرداندن یا استرداد در چهارچوب کنوانسیون در مقایسه با مواردی که کنوانسیون در آنها اعمال نمی‌شود، قابل پیش بینی‌تر و کم هزینه‌تر است و با صرف مدت زمان کمتری صورت می‌پذیرد.

ب) جنبه‌های اجرایی

۱) اهداف و حدود

الف. کنوانسیون مصوب ۱۹۷۰ یونسکو موارد و مقوله‌های زیر را در بر می‌گیرد:

۱. جلوگیری از نقل و انتقال غیرقانونی (از طریق تأسیس نهادهای ملی مناسب^۲، اتخاذ تدابیر قانونی و اجرایی^۳، صادر کردن گواهی صدور مناسب^۴، مکلف نمودن معامله‌گران عتیقه به ثبت مبداء و هویت اثر و حفظ آن^۵، ایجاد آگاهی عمومی از طریق وسایل آموزشی^۶)
۲. مرحله اعاده شیء:

الف- استرداد اشیای فرهنگی فهرست شده‌ای که به سرقت رفته‌اند^۷؛
ب- تقبل اقداماتی جهت اعاده اشیای مسروقه و همکاری در تسهیل استرداد اشیای غیرقانونی صادر شده در صورت انطباق با قوانین کشور عضو ذی ربط^۸.

ب. در کنوانسیون یونیدروا که ۲۵ سال پس از کنوانسیون سال ۱۹۷۰ و در سال ۱۹۹۵ مصوب شد، به نحوی دیگر ضوابط بهتری برای جلوگیری در سطح ملی ارائه شده^۹، و فعالیت‌های آن متمرکز بر «مرحله اعاده شیء» است و در آن ضوابط و شرایط یکسانی برای موارد زیر وضع شده است:

- ۱) دعوی استرداد اشیای فرهنگی مسروقه^{۱۰}؛
- ۲) دعوی بازگرداندن اشیای فرهنگی غیرقانونی صادر شده^{۱۱}.

^۱ این واژه حقوقی که مفهوم دعوای حقوقی را در بر دارد، لزوماً گویای دادخواست‌هایی نیست که از طریق مجاری سیاسی طبق کنوانسیون یونسکو(ماده ۷، بند ب) بدان رسیدگی می‌شود.

^۲ ماده ۵

^۳ ماده ۶، بند ب؛ ماده ۷؛ ۸؛ و غیره.

^۴ ماده ۶، بند الف.

^۵ ماده ۵، بند الف.

^۶ ماده ۱۰

^۷ ماده ۷، بند ب، جزء ۲

^۸ ماده ۱۳، بند ب. و ج

^۹ این نکته به دلیل آگاهی بیشتر از نقل و انتقال غیرقانونی اشیای فرهنگی در زمان تدوین کنوانسیون یونیدروا در مقایسه با ۲۵ سال قبل از زمان تدوین آن است. اما، تجربه جهانی از اجرای انواع طرح‌های ملی و اهرم‌های قانونی کارایی متفاوت این ضوابط را نشان می‌دهد.

^{۱۰} فصل دوم، (مواد ۳-۴)

^{۱۱} فصل سوم، (مواد ۵-۷)

۲) موارد شمول

در هردو کنوانسیون **تعریف یکسانی** (به لحاظ اهمیت^۱ و انواع^۲) از اثر فرهنگی ارائه شده است. الف. این امر موجبات درک یکسانی از این مفهوم را فراهم می‌آورد و به ویژه فعالیت‌های ادارات مختلف و متخصصان امر را در کلیه کشورهای عضو آسان می‌سازد. ب. تعریف و انواع تصویب شده در چهارچوب هردو کنوانسیون آن قدر کامل و گسترده است که در سراسر جهان زبانی واحد را به وجود می‌آورد و حین اجرا و در موارد ویژه تفاوت چندانی با اغلب تعاریف ارائه شده در قوانین داخلی کشورها ندارد.

۳) چگونگی اعلام ادعای استرداد

الف. در کنوانسیون ۱۹۷۰ یونسکو از رویکرد همکاری بین‌المللی (بین کشورها) حمایت شده و اساساً به اقدام از طریق مجاری دیپلماتیک^۳، همچنین دادگاه‌ها (چنانچه با قوانین کشورهای عضو سازگار باشد)^۴ می‌پردازد؛

ب. در کنوانسیون ۱۹۹۵ یونیدروا مقررات اجرایی حقوق خصوصی آمده است و دادخواست‌های استرداد نزد دادگاه یا هر مرجع ذی‌صلاح کشور عضو که شیء فرهنگی در آنجا قرار دارد، مطرح می‌شود.^۵ طرفین

^۱ اثر یا شیئی «که در زمینه مذهبی یا غیر مذهبی است که اهمیت آن از دیدگاه باستان شناسی ماقبل تاریخ، تاریخی، ادبی، هنری یا علمی توسط هر کشور دقیقاً مشخص شده است». لیکن در کنوانسیون یونیدروا، برای تسهیل بیشتر در اعاده شیء، عبارت «که توسط هر کشور دقیقاً مشخص شده است» در ماده ۱ درج نشده است.

^۲ الف- مجموعه ها و نمونه های نادر جانوری، گیاهی، معدنی، کالبدی و اشیای واجد اهمیت دیرین شناختی؛
ب- آثار مربوط به تاریخ، از جمله تاریخ علوم و فنون، تاریخ نظامی و اجتماعی، زندگی رهبران، اندیشمندان، دانشمندان، هنرمندان و رویدادهای حائز اهمیت ملی.

ج- دستاوردهای کاوش های (قانونی یا پنهانی) باستان شناسانه و یافته های باستانشناختی؛

د- اجزای جدا شده از بناهای تاریخی یا هنری یا محوطه های تاریخی؛

ه- اشیای عتیقه با قدمت بیش از یکصد سال نظیر کتیبه ها، سکه ها و مهرهای کنده کاری شده؛

و- اشیای حائز اهمیت قوم شناختی؛

ز- اثری که واجد اهمیت هنری است مانند:

۱) هر نوع تصویر، نقاشی و طرحی که تماماً با دست بر روی هر نوع زمینه و با هر نوع ماده ای کشیده شده باشد (به استثنای طرح های صنعتی و اشیای تولیدی که تزیین دستی شده اند)؛

۲) اصل آثار هنر پیکرتراشی از هر نوع ماده؛

۳) اصل آثار کنده کاری، مهرها، و چاپ های سنگی؛

۴) اصل آثار هنری معرق و هم آرایی از هر ماده؛

ح- نسخ خطی نایاب و کتب اوایل صنعت چاپ، کتب قدیمی، اسناد و نشریاتی که دارای ارزش ویژه (تاریخی، هنری، علمی، ادبی و غیره) هستند به تنهایی یا در مجموعه؛

ط- تمبرهای پستی، تمبرهای مناسبتی و مشابه به تنهایی یا در مجموعه؛

ی- بایگانی ها، از جمله بایگانی های صوتی، تصویری و سینمایی؛

ک- قطعات اثاثیه با قدمت بیش از یکصدسال و و آلات قدیمی موسیقی.

^۳ ماده ۷، بندب، جزء ۲.

^۴ ماده ۱۳، بند ج.

^۵ ماده ۸، بند ۱.

می‌توانند طبق توافق فی مابین جهت تسلیم دعوا به هر دادگاه یا مرجع ذیصلاح دیگر یا با توسل به حکمیت اقدام نمایند^۱.

۴) شخصیت‌های حقیقی و حقوقی مدعی استرداد شیء

الف. طبق کنوانسیون ۱۹۷۰ یونسکو:

- نخست، هر کشور عضو از طریق مجاری سیاسی^۲؛
- فرد یا شخص حقوقی که بنا به قانون کشور عضو، مجاز به انجام این کار باشد^۳.

ب. طبق کنوانسیون یونیدروا:

- هر کشور عضو یا هر فرد یا مالک دارای شخصیت حقوقی در مورد اشیای فرهنگی مسروقه^۴؛
- هر کشور عضو در مورد اشیای فرهنگی غیرقانونی صادر شده^۵.

۵) محدودیت زمانی ادعای استرداد

- در کنوانسیون ۱۹۷۰ یونسکو محدودیت زمانی ذکر نشده است:

۱. این امر لزوماً در مورد درخواست‌هایی است که از طریق مجاری دیپلماتیک^۶ ارائه شود، و نتیجه آن می‌تواند به شرایط سیاسی نیز بستگی داشته باشد؛

۲. ممکن است محدودیت زمانی در قوانین داخلی هر کشور و در چهارچوبی متفاوت از اقدامات معمول برای اعاده اقالام مفقود شده یا به سرقت رفته معلوم شده باشد که طبق قوانین کشورهای عضو، مورد پذیرش این کشورها باشد^۷.

- در کنوانسیون ۱۹۹۵ یونیدروا محدودیت قانونی مشخص و شفاف تعیین کرده‌اند که به واسطه آن بین نیازبه قابل پیش بینی بودن و ضرورت سهولت در اعاده شیء توسط مالک اصلی آن (در مورد سرقت) یا کشور ذی نفع (در مورد صدور غیرقانونی) توازن برقرار شده است^۸.

^۱ ماده ۸، بند ۲.

^۲ در ماده ۷، بند ب، جزء ۲ و ذیل ماده ۱۳، بند د وضعیت دیگری ملاحظه شده است.

^۳ ماده ۱۳، بند ج.

^۴ فصل دوم، (مواد ۳ و ۴).

^۵ فصل سوم (مواد ۵ تا ۷)

^۶ ماده ۷، بند ب، جزء ۲.

^۷ در چهارچوب ماده ۱۳.

^۸ نگاه کنید به مواد ۳، بند (۳-۵) و ۵، جزء (۵).

۶) پی آمدها برای دارنده شیء چنانچه شرایط استرداد شیء طبق کنوانسیون‌ها محقق شود

الف. کنوانسیون ۱۹۷۰ یونسکو: کشور عضو درخواست کننده به خریدار بی تقصیر یا شخصی که به طور قانونی مالکیت آن اثر را احراز کرده است، غرامت عادلانه‌های بپردازد.^۱

ب. از آنجا که کنوانسیون یونیدروا نسبت به کنوانسیون ۱۹۷۰ یونسکو سندی جدیدتر و روشن‌تر است، در آن برای ممانعت از هر گونه سوء استفاده از اعتماد و تملک (غیرسوداگرانه) اشیاء، و برقراری اصول اخلاقی در بازار آثار هنری و فرهنگی ضوابط زیر را وضع کرده‌اند:

- در خصوص اثر فرهنگی مسروقه:

۱. دارنده شیء فرهنگی مسروقه‌ای که از او انتظار می‌رود شیء فرهنگی به سرقت رفته را بازگرداند، در زمان استرداد استحقاق دریافت غرامتی عادلانه و معقول را دارد، مشروط بر آن که دارنده شیء نه از مسروقه بودن آن آگاهی داشته و نه منطقاً می‌توانسته از این امر آگاهی داشته باشد و نیز بتواند ثابت کند در هنگام تملک شیء احتیاط و توجه لازم را مبذول داشته است.^۲

۲. برای تعیین این که دارنده شیء مراقبت لازم را در مورد تملک به خرج داده است، باید به تمام شرایط تملک زیر توجه شود: هویت طرفین، قیمت پرداخت شده، این که آیا دارنده شیء به فهرست‌های قابل دسترس اشیای مسروقه و یا هر گونه اطلاعات و اسناد مربوط به آن که منطقاً قابل دستیابی باشد، مراجعه کرده و این که آیا دارنده شیء به دستگاه‌های قابل دسترس مراجعه کرده یا هر اقدام دیگری را که فردی معقول در این شرایط انجام می‌دهد، انجام داده است یا خیر.^۳

۳. در حالت کلی‌تر باید به خاطر داشت که در خصوص غرامت، دارنده^۴ و مدعی^۵ می‌توانند از مقررات متبوع طرف دیگر استفاده نمایند.

• درخصوص اشیای غیرقانونی صادرشده:

۱. دارنده شیء فرهنگی که آن را پس از صدور غیرقانونی تملک کرده است، در هنگام بازگرداندن آن استحقاق دریافت غرامتی عادلانه و معقول را از کشور درخواست کننده دارد، مشروط بر آن

^۱ ماده ۷، بند ب. جزء ۲.

^۲ ماده ۴، بند ۱.

^۳ ماده ۴، بند ۴.

^۴ ماده ۴، بند ۲: بدون پیشداوری نسبت به حق دارنده درخصوص غرامت مورد اشاره در بند پیش، باید تلاش‌های معقولی صورت گیرد تا شخصی که شیء فرهنگی را به دارنده منتقل کرده یا فرد دیگری که قبل از وی این کار را انجام داده، موظف به پرداخت غرامت شود، در صورتی که این امر با قانون کشوری که ادعا در آن مطرح شده است، مطابقت داشته باشد.

^۵ پرداخت غرامت به دارنده شیء توسط مدعی، عنداللزوم، بدون پیشداوری نسبت به حق مدعی جهت اعاده آن از هر شخص دیگری صورت خواهد گرفت.

که دارنده شیء در هنگام تملک آن نه می دانسته و نه منطقاً می توانسته بداند که شیء به طور غیرقانونی صادر شده است.^۱

۲. برای تعیین این که آیا دارنده از صدور غیرقانونی شیء فرهنگی اطلاع داشته یا به طور معقول می توانسته اطلاع داشته باشد یا خیر، شرایط تملک شیء مورد توجه قرار خواهد گرفت، از جمله فقدان مجوز مورد نیاز برای خروج شیء که طبق قانون کشور درخواست کننده صادر می شود.^۲

۳. در حالت کلی تر باید به خاطر داشت که:

الف. طرفین می توانند در خصوص جایگزین کردن غرامت به توافق برسند^۳؛
ب. برطبق این ماده هزینه بازگرداندن شیء فرهنگی بدون پیشداوری نسبت به حق کشور درخواست کننده برای اخذ هزینه ها از هر شخص دیگر بر عهده آن کشور است^۴؛
ج. دارنده کنونی نسبت به دارنده پیشین از وضعیت بهتری برخوردار نیست.^۵

(۷) فعالیت این کنوانسیون ها توسط اهرم های قانونی بین المللی هماهنگ از جمله اهرم های قانونی زیر تسهیل می شود:

الف. اینترپول پایگاه اطلاعاتی اشیای فرهنگی مسروقه را در دسترس عموم قرار داده است^۶؛
ب. یونسکو پایگاه اطلاعاتی قوانین حقوقی ملی در زمینه محافظت از میراث فرهنگی ایجاد کرده است^۷؛
ج. یونسکو و سازمان جهانی گمرک الگویی جهت گواهی صدور برای اشیای فرهنگی تدوین کرده اند که کشورهای عضو می توانند آن را ملاحظه و تمام یا بخشی از آن را مورد تصویب و استفاده قرار دهند.

^۱ ماده ۶، بند ۱.

^۲ ماده ۶، بند ۲.

^۳ ماده ۶، بند ۳: دارنده شیء فرهنگی که قرار است شیء فرهنگی را به کشور درخواست کننده بازگرداند، در صورت توافق با آن کشور، می تواند به جای غرامت یکی از موارد زیر را انتخاب کند:

الف- مالکیت شیء را حفظ کند؛ یا

ب- مالکیت را در برابر پرداخت وجه یا بلاعوض به انتخاب خود، به شخصی منتقل نماید که ساکن کشور درخواست کننده بوده و ضمانت های لازم را ارائه کند.

^۴ ماده ۶، بند ۴

^۵ ماده ۶، بند ۵: دارنده شیء نباید نسبت به شخصی که آن شیء را از او از طریق توارث تملک کرده یا به گونه ای دیگر به طور بلاعوض به دست آورده، رجحان داشته باشد.

^۶ نگاه کنید به: <http://www.interpol.int/>

^۷ نگاه کنید به: www.unesco.org/culture/natlaws